

VERTALERSVAKSCHOOL
ACADEMIE VOOR LITERAIR VERTALEN

STUDIEGIDS
2022-2023
ANTWERPEN

INHOUD

Voorwoord	3
Studieprogramma	5
Onderwijsvormen.....	6
Leeromgeving	7
Selectie	8
De opstapcursus	10
Het eerste jaar	11
Beoordeling	13
Het tweede jaar	14
Beoordeling	16
Procedure eindvertaling tweedejaars	17
Programma	18
Cursusgeld	20
Administratie.....	21

VOORWOORD

*'De literatuur van een land wordt gemaakt door schrijvers,
de wereldliteratuur door vertalers.'*

José Saramago (vertaling Harrie Lemmens)

De Vertalersvakschool is een unieke, ambachtelijke opleiding tot literair vertaler: de vertaaldocenten zijn zonder uitzondering zelf werkzaam als literair vertaler. Ze staan met beide benen in de praktijk en hebben ruim ervaring met literaire teksten in alle genres. De school is opgericht door de vertalers zelf, die hun kennis en ervaring willen doorgeven aan een nieuwe generatie.

Bij het ambachtelijke uitgangspunt hoort ook dat de Vertalersvakschool niet één bepaalde manier van vertalen, een eigen vertaaltheorie of vertaalpoëtica wil uitdragen. De vertalers hebben ieder een eigen mening en eigen achtergrond. Het is aan jou, de student, om tussen de geboden invalshoeken een eigen weg te kiezen en zo uiteindelijk een eigen vertaalopvatting te ontwikkelen.

Tijdens de tweejarige opleiding tot literair vertaler maak je kennis met alle aspecten en genres van het literair vertalen: proza, poëzie, essayistiek en jeugdliteratuur. Om later goed beslagen ten ijs te komen in de omgang met auteurs, uitgevers, redacteuren, persklaarmakers en correctoren, word je wegwijs gemaakt in het boekenvak.

Vertalen is geen beschermd beroep en om het beroep van literair vertaler uit te kunnen oefenen is geen speciale diplomering nodig. Het certificaat dat je ontvangt nadat je het

tweede jaar van de opleiding afsluit, heeft formeel gezien dan ook geen civiel effect. Wel geeft het certificaat uitgevers, subsidieverstrekkers als Literatuur Vlaanderen en het Nederlands Letterenfonds, en andere personen en instellingen in de literaire wereld de zekerheid dat je de basisvaardigheden van het literair vertalen beheerst. Op het certificaat staat van welke vertalers je het vak hebt geleerd.

In deze studiegids vind je veel informatie over de opleiding. Als je nog vragen hebt, kun je contact opnemen met de dagelijkse leiding, Nathalie Tabury en Fedde van Santen.

STUDIEPROGRAMMA

'Je moet je als literair vertaler natuurlijk losmaken van de brontekst, maar je kunt je alleen losmaken van iets waar je om te beginnen goed aan vastzit.'

Auke Leistra

De tweejarige opleiding wordt voor zes talen gegeven: Duits, Engels, Frans, Italiaans, Russisch en Spaans. Andere talen worden incidenteel aangeboden als korte cursus.

Schrijftechniek en -stijl vormen ook een belangrijk deel van de opleiding. De brontaal moet je uiteraard goed beheersen, maar het Nederlands is je werkinstrument, en dat moet dan ook bijzonder fijn geslepen zijn.

Tijdens de opleiding krijg je met veel (in twee jaar tot wel zeven) verschillende docenten te maken. Bij elke vertaling krijg je feedback. Aan het einde van elk trimester krijg je een beoordeling, waarin de docenten je vorderingen waarderen.

Van tijd tot tijd maak je de balans op door een zelfevaluatie te schrijven en je hebt intensief contact met je medestudenten over je leerproces.

Naast de avonden zijn er taaloverstijgende themasessies, vaak online, die zijn gewijd aan onderwerpen die minder aandacht krijgen tijdens de werkgroepen, bijvoorbeeld bijzondere genres, professionalisering of vertaaltheorie.

ONDERWIJSVORMEN

CONTACTONDERWIJS ÉN OP AFSTAND

Contactonderwijs is voor veel studenten en docenten het meest vertrouwd, maar in de afgelopen jaren heeft het online onderwijs zich als volwaardig alternatief ontwikkeld.

Online onderwijs maakt het voor studenten die ver van Antwerpen wonen mogelijk de opleiding toch te volgen. Voor sommige vakken kunnen Vlaamse en Nederlandse studenten samenwerken.

Technologische vernieuwingen als conference cams en het wijd-verbrede gebruik van software zoals Zoom en Teams maken nieuwe werkvormen mogelijk.

In overleg kan worden gekozen voor een volledig online onderwijsvorm. Laat het ons weten als je denkt dat je niet alle avonden op locatie kunt bijwonen, dan gaan we met de docenten op zoek naar een oplossing.

LEEROMGEVING

De Vertalersvakschool heeft een leeromgeving, wat een groot woord is voor het systeem waarmee we informatie kunnen uitwisselen. Alle studenten, docenten, alumni en medewerkers van de Vertalersvakschool hebben er een eigen plek. We noemen de leeromgeving Toledo.

Omdat de school met freelancers werkt, worden de roosters pas kort voor aanvang van elk trimester definitief en zijn er in de loop van het trimester vaak wijzigingen op het laatste moment. Voor vertalers geldt immers dat het boek waaraan ze werken altijd voorrang heeft. We raden je dan ook aan het besloten deel van de site regelmatig te bezoeken en zeker vóór de bijeenkomsten. Als leeromgeving is dit het belangrijkste wat Toledo te bieden heeft:

1. de docent kan per week of voor het hele trimester de te vertalen teksten in de groep neerzetten.
2. de vertalingen kunnen door de studenten ook weer in de groep worden gezet ter correctie/beoordeling.
3. per sessie kan iemand alle vertalingen verwerken in een document en dat uploaden (aanrader!).
4. je kunt aan collectieve vertalingen werken.

Als je vragen hebt of ergens vastloopt,
mail info@vertalersvakschool.be.

SELECTIE

De opleiding begint met een online cursus van twee trimesters, waarin je kennismaakt met het literair vertalen en een bescheiden theoretische basis legt. De cursus bestaat uit acht online workshops, waarin je met de docent aan de slag gaat.

Tussen de sessies zijn er lees-, schrijf- en vertaalopdrachten. De cursus eindigt met een geannoteerde vertaling, waarin je toelicht waarom je bepaalde vertaalkeuzes hebt gemaakt.

De geannoteerde vertaling wordt beoordeeld door een commissie. Als het oordeel positief is, kun je door naar het eerste jaar van de opleiding. Na het eerste jaar vindt er weer een selectie plaats, waarna over het algemeen iets meer dan de helft van de studenten doorgaat naar het tweede jaar.

Het tweede jaar wordt afgesloten met een eindvertaling. Als de beoordeling door de docenten positief is en de eindvertaling voldoende wordt bevonden, wordt het certificaat uitgereikt.

Later kan de student een mentoraat aanvragen bij het Expertise-centrum Literair Vertalen, als er een contract met een uitgever is.

Kort samengevat ziet de selectie er dus als volgt uit:

- Online cursus
- Eerste jaar, beoordeling na elk trimester, eindbeoordeling en selectie
- Tweede jaar, beoordeling na elk trimester, eindbeoordeling en eindvertaling. Certificaat.

Met de selectie streeft de VVS ernaar de meest getalenteerde studenten voor te bereiden op veeleisend literair vertaalwerk.

Maar ook studenten die misschien niet beschikken over het talent en de vaardigheden die nodig zijn voor het vertalen van topliteratuur, kunnen na één of twee jaar opleiding hun plek vinden in het brede spectrum van het literair vertalen.

Bevlogenheid en liefde voor de literatuur blijven de belangrijkste eigenschappen voor een vertaler.

DE OPSTAPCURSUS

Voor elke taal begint het literair vertalen met een korte cursus. De cursus vormt de opstap naar de opleiding en is de gelegenheid om te proeven van het literair vertalen en om je talent te testen. De cursus bestaat uit acht online workshops verspreid over het tweede en het derde trimester, dus tussen januari en juni. Literaire stijl en schrijftechniek zijn belangrijke componenten. Als afsluiting van de cursus maak je een geannoteerde vertaling, waarmee je artistieke ontwikkelingspotentieel wordt getest. Je kunt doorstromen naar de opleiding als deze vertaling positief is beoordeeld.

Tijdens de opstapcursus vertaal je voor elke sessie een tekst die je naderhand met je docent en medestudenten in de workshop bespreekt. Na de acht sessies te hebben doorlopen, kun je je goed voorbereid op het literair vertalen storten.

Elke sessie draait losjes rond een onderwerp. Je gaat lezen en schrijven, leert vast een en ander over het boekenvak en uiteindelijk maak je een vertaling die je van commentaar voorziet en waarin je je keuzes toelicht. Die vertaling wordt beoordeeld en we kijken of je bewuste vertaalkeuzes maakt en die weet te beredeneren. Of dat de juiste keuzes zijn is nog niet eens het belangrijkste; dat leer je later in de opleiding. Als de eindvertaling en de toelichting voldoende worden bevonden, heten we je graag welkom in de opleiding.

HET EERSTE JAAR

De vertaalworkshops en de lessen Stijl- en Tekstanalyse vormen de rode draad van het eerste jaar. We houden de groepen bewust klein zodat elke student voldoende individuele aandacht krijgt. Elk trimester zijn er zes vertaalworkshops en twee sessies Stijl- en Tekstanalyse met Liesbeth van Nes.

We raden je aan om naast de onderdelen die in de opleiding worden aangeboden uitgebreid aandacht te besteden aan de volgende onderwerpen:

- vertaalkunde
- literatuurgeschiedenis/-wetenschap
- het boekenvak
- redigeren/persklaarmaken
- de financiële positie van de vertaler

Deze onderwerpen komen aan bod in secundaire literatuur en tijdens online lezingen en masterclasses die je elk trimester naast het reguliere programma kunt volgen.

Vertaalkunde behelst een inleiding op vertaaltheorieën, beschrijvingsmodellen en terminologie, bron- en doeltekst-analyse aan de hand van een leeslijst.

Kennis van stromingen, genres, stijlfiguren, metaforen, literatuurkritiek, eigenlijk alles wat met literatuur verband houdt, valt onder de *literatuurgeschiedenis en -wetenschap*. De nadruk blijft uiteraard op het vertalen liggen, maar een goed literair referentiekader is voor een vertaler onmisbaar.

Kennis van het boekenvak werpt vragen op als: hoe komt een boek tot stand? Wie zijn er allemaal bij betrokken, wat zijn hun overwegingen en dilemma's, welke financiële factoren spelen mee, wat is een drukproces, hoe werkt de distributie? Vraag vooral de docenten te vertellen over hun ervaringen.

Basiskennis van *persklaar maken en redigeren* is noodzakelijk: redactietekens, conventies, verschillen. De rol die de redacteur/persklaarmaker vervult bij het tot stand komen van de publicatie, is van groot belang. Over redigeren is weinig vakliteratuur beschikbaar. Het onderwerp komt in de vertaalworkshops en tijdens een extra sessie aan de orde.

De vertaler moet de *financiële aspecten* van literair vertalen kennen om niet de weg kwijt te raken. Onderwerpen zoals contracten, verenigingen, fondsen, beurzen, royalty's, samenwerken, deadlines, bestsellers en collegialiteit worden vooral behandeld tijdens de lezingen en masterclasses.

BEOORDELING

Alle studenten die in het eerste studiejaar lessen hebben gevolgd, horen tijdens de zomervakantie of ze worden toegelaten tot het tweede jaar. Het belangrijkste criterium voor de beoordeling is of de docenten verwachten dat je na het tweede jaar zelfstandig als vertaler aan het werk zult kunnen.

Na elk trimester voert de vertaaldocent een gesprek met elke student. In dat gesprek worden sterke en zwakkere punten van de student aangegeven. Als leidraad voor het gesprek dienen de aspecten die op het beoordelingsformulier staan aangegeven. Dat formulier kun je inzien op het systeem.

Na het einde van het derde trimester schrijven de vertaaldocenten gezamenlijk een beoordeling. De uiteindelijke beslissing of een student kan doorstromen naar het tweede jaar wordt genomen door de examencommissie, die bestaat uit vertegenwoordigers van de docenten, van de dagelijkse leiding en van het bestuur. Bij de beoordeling wordt ook rekening gehouden met aanwezigheid. Een enkele avond missen kan, maar voor de vertaalworkshops geldt dat je maximaal één avond per trimester kunt missen. Voor Stijl- en Tekstanalyse is dat slechts één les per cursusjaar.

De beslissing is bindend. Als je vragen hebt over de opleiding of twijfels over je eigen prestaties, kun je die voorleggen aan de dagelijkse leiding.

HET TWEEDE JAAR

In het eerste jaar van de opleiding is vooral gewerkt aan de vertaalvaardigheid aan de hand van wekelijkse vertalingen. Je hebt kennis kunnen maken met veel korte teksten en verschillende genres.

In het tweede jaar van de opleiding wordt de verbinding gelegd met het echte vertaalwerk en draait alles rond stijl. De te vertalen teksten worden langer en de groepen waarin de vertalingen worden besproken zijn kleiner.

In de zomer tussen het eerste en het tweede jaar maak je een langere vertaling, die als opstapje dient voor het tweede jaar. De tekst telt 1500 tot 2500 woorden en wordt uitgekozen door de docenten van dat jaar. De studenten krijgen de tekst in de tweede helft van juni toegestuurd. Je vertaling wordt anoniem beoordeeld.

In grote lijnen vallen de onderdelen van het programma onder de volgende noemers:

- vertalen (vertaalkilometers maken)
- kennis van de vertaalwereld, het werkveld
- creatief schrijven/schrijftraining
- reflectie

Voor de kennis van de vertaalwereld, waaraan in het eerste jaar al aandacht is besteed, worden in het derde trimester sprekers uitgenodigd die uitleg geven over het vak en hun rol daarin. Iedereen heeft de gelegenheid vragen te stellen en persoonlijk contact te leggen met het werkveld. Het is aan te raden alles te

volgen en ook buiten de opleiding zo veel mogelijk kennis (en kennissen) op te doen.

Een aankomend vertaler moet voortdurend werken aan zijn beheersing van alle uithoeken van het Nederlands. Met de sessies creatief schrijven/schrijftraining spoort de Vertalersvakschool de studenten ertoe aan verder te leren, zelfkritisch te zijn en te werken aan de beheersing van de moedertaal, het belangrijkste instrument van de vertaler.

Reflectie gaat over zelfkennis, over kritiek kunnen geven en verdragen, over nonchalance en perfectionisme, over al die zaken waarmee een vertaler zichzelf in de weg kan zitten en die een plek moeten krijgen voordat er echt goed werk kan worden geleverd. De basis is de zelfevaluatie die, ook in het tweede jaar, na het tweede trimester moet worden geschreven. Het verschil met het eerste jaar is dat we je aanraden je zelfevaluatie te bespreken met de groep, met de vertaaldocent en met je medestudenten.

BEOORDELING

De eindbeoordeling bestaat uit dezelfde componenten als de beoordeling na het eerste jaar. Na elk trimester voert elke student een gesprek met de vertaaldocent. In dat gesprek worden sterke en zwakkere punten van de student aangegeven. Als leidraad voor het gesprek dienen de aspecten die op het beoordelingsformulier staan aangegeven. Dat formulier kun je inzien op het systeem.

Na de eerste twee trimesters schrijven de docenten gezamenlijk een beoordeling. In het derde trimester maken alle tweedejaars een eindvertaling, die door een docent wordt begeleid en uiteindelijk anoniem (en zoveel mogelijk extern) wordt beoordeeld.

De uiteindelijke beslissing of een student de opleiding afsluit wordt genomen door de examencommissie, die bestaat uit vertegenwoordigers van de docenten, van de dagelijkse leiding en van het bestuur.

PROCEDURE EINDVERTALING TWEDEJAARS

'Vertalen is je identiteit steeds weer een beetje oprekken.'

Nicolette Hoekmeijer

Alle tweedejaars maken een eindvertaling van een zelfgekozen tekst, bijvoorbeeld een kort verhaal of een fragment van een roman van ongeveer 7.500 woorden. Met de keuze, die wordt begeleid door de docenten en de dagelijkse leiding, sorteer je voor op een eventuele specialisatie, omdat je kiest voor een bepaalde auteur uit een bepaalde plaats en periode.

Je maakt de vertaling in het derde trimester. Er zijn dan geen vertaalworkshops meer, maar er zijn bespreeksessies met je groepje en individuele online begeleidingssessies met de begeleider van de eindvertaling.

De vertalingen worden zoals gezegd anoniem en door externe vertalers beoordeeld. De beoordeling wordt getoetst door de examencommissie. Daarbij wordt gekeken of het oordeel in lijn is met de argumentatie. Ook wordt gecontroleerd of de gehanteerde kwaliteitscriteria bij alle kandidaten gelijk zijn. In geval van twijfel kan nog een extra beoordelaar worden ingeschakeld.

De beoordelingen zijn uiterlijk 1 oktober bekend.

PROGRAMMA ONLINE OPSTAPCURSUS 2022 – 2023

Najaar (alleen Engels)	Voorjaar
29 september	19 januari
6 oktober	2 februari
3 november	16 februari
17 november	9 maart
1 december	23 maart
15 december	20 april
22 december	11 mei
12 januari	1 juni

De lessen worden via Zoom gegeven, tussen 19 en 21.30 uur.

PROGRAMMA EERSTE JAAR 2022 – 2023

1^e trimester	2^e trimester	3^e trimester
23 september	13 januari	21 april
7 oktober	27 januari	28 april
4 november	10 februari	12 mei
18 november	17 februari	26 mei
2 december	10 maart	9 juni
16 december	24 maart	16 juni

Online vertaalworkshops via Zoom, van 19 tot 21.30 uur, en een taaloverstijgende workshop per trimester op locatie in Antwerpen, op maandagavond. In de periodes tussen de 2e en de 3e, én de 4e en de 5e workshop zijn er online taaloverstijgende sessies Stijl- en Tekstanalyse. Meer informatie vind je op Toledo.

PROGRAMMA TWEEDE JAAR 2022 - 2023

1 ^e trimester	2 ^e trimester	3 ^e trimester
23 september	13 januari	21 april
7 oktober	27 januari	28 april
4 november	10 februari	12 mei
18 november	17 februari	26 mei
2 december	10 maart	9 juni
16 december	24 maart	16 juni

Online vertaalworkshops via Zoom, van 19 tot 21.30 uur, en een taaloverstijgende workshop per trimester op locatie in Antwerpen, op maandagavond. In de periodes tussen de 2e en de 3e, én de 4e en de 5e workshop zijn er taaloverstijgende sessies Creatief Schrijven/Schrijftraining met Lidewijde Paris. Meer informatie vind je op Toledo.

CURSUSGELD

De Vertalersvakschool is een particulier initiatief, ondergebracht een vereniging zonder winstoogmerk. De school wordt gesteund door Literatuur Vlaanderen, maar het leeuwendeel van het budget wordt ingebracht door de cursusgelden. Die cursusgelden worden volledig aangewend voor het onderwijs. De opstapcursus kost 750 euro. Daarna bedraagt het cursusgeld voor elk van de twee studiejaar 1850 euro.

Het cursusgeld kun je voor aanvang van het cursusjaar overmaken. Je kunt ook kiezen voor gespreide betaling. Bij gespreide betaling maak je voor aanvang van het eerste trimester een bedrag over van 900 euro. De volgende twee termijnen bedragen 475 euro. Het volledige bedrag moet voor aanvang van het derde trimester zijn voldaan. In overleg is ook een andere spreiding van de betaling mogelijk.

De inschrijving geldt telkens voor één studiejaar. Voor een nieuw studiejaar moet je opnieuw een inschrijfformulier insturen.

ADMINISTRATIE

'Vertalen is als schoonmaken. Je ziet het alleen als het niet of heel slecht is gedaan.'

Andrea Kluitmann

De fysieke lessen van de Vertalersvakschool Antwerpen worden gegeven op de maandagavonden, in het gebouw van Literatuur Vlaanderen, Generaal van Merlenstraat 30, 2600 Berchem. De avonden beginnen om 18.30 en eindigen om 21.30 uur.

De online lessen beginnen om 19.00 uur.

De opstapcursussen worden op donderdagavonden via Zoom georganiseerd, tussen 19.00 uur en 21.30 uur.

De dagelijkse leiding en de administratie van de school zijn in handen van Nathalie Tabury en Fedde van Santen. Zij zijn op de lesavonden aanwezig en kunnen antwoord geven op vrijwel alle vragen rond de opleiding.

Ook kun je een e-mail sturen aan: info@vertalersvakschool.be

Op maandag en vrijdag is de school meestal ook telefonisch bereikbaar: +32 (0)15 65 82 89.

Het postadres van de Vertalersvakschool is:

Hombeeksesteenweg 122

2800 Mechelen

We antwoorden zo snel mogelijk, in elk geval binnen een week. Wij verzoeken je adreswijzigingen en andere relevante informatie tijdig door te geven.

